

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування

Кафедра економіки підприємства і міжнародного бізнесу

07-01-17М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань і самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Економіка підприємств автомобільного транспорту»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Автомобільний транспорт»
спеціальності J8 «Автомобільний транспорт»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННМІ
Протокол № 9 від 17.06.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до виконання практичних завдань і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економіка підприємств автомобільного транспорту» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Автомобільний транспорт» спеціальності J8 «Автомобільний транспорт» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Костриченко В. М. – Рівне : НУВГП, 2025. – 35 с.

Укладач: Костриченко В. М., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Відповідальний за випуск: Кушнір Н. Б., к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Керівник групи забезпечення ОПП: Марчук Р. М., к.т.н., доцент кафедри автомобілів та автомобільного господарства.

© В. М. Костриченко, 2025
© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Практичні завдання.....	5
Практичне заняття № 1.	
Тема: Підприємство як суб'єкт господарювання.....	5
Практичне заняття № 2.	
Тема: Економічна діяльність підприємства.....	8
Практичне заняття № 3.	
Тема: Основи підприємництва	13
Практичне заняття № 4.	
Тема: Ресурси автотранспортного підприємства та їх використання.....	15
Практичне заняття № 5.	
Тема: Витрати автотранспортного підприємства на виробництво та собівартість перевезень	18
Практичне заняття № 6.	
Тема: Фінансово-економічні результати господарської діяльності автотранспортного підприємства	20
2. Самостійна робота з дисципліни.....	23
Завдання на самостійну роботу.....	23
Порядок подання звіту та оцінювання самостійної роботи.....	32
Рекомендована література та інформаційні ресурси.....	33
Додаток.....	35

ВСТУП

«Економіка підприємств автомобільного транспорту» є обов'язковим освітнім компонентом підготовки бакалавра автомобільного транспорту і орієнтований на опанування студентами економічних знань щодо загальних засад економічного розвитку та підприємництва, а також специфіки господарювання сучасних автотранспортних підприємств.

Метою вивчення дисципліни є сприяння формуванню у здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Автомобільний транспорт» професійних компетентностей економічного спрямування.

Завдання дисципліни:

- формування вільного володіння категоріальним апаратом;
- вміння застосовувати отримані теоретичні знання до аналізу конкретних економічних ситуацій та прийняття ефективних рішень;
- набуття практичних навичок розрахунку та оцінювання техніко-економічної ефективності інженерних рішень;
- підвищення економічної культури фахівця з автотранспорту.

Результатом вивчення дисципліни «Економіка підприємств автомобільного транспорту» є набір загальних та спеціальних (професійних) компетенцій, який включає в себе знання, вміння, навички, які має продемонструвати здобувач: **ЗК.06.** Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. **ЗК.07.** Здатність працювати в команді. **ЗК.10.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. **ФК.01.** Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України, Правил технічної експлуатації автомобільного транспорту України, інструкцій та рекомендацій з експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів автомобільного транспорту та їх систем. **ФК.07.** Здатність аналізувати технологічні процеси експлуатації, обслуговування й ремонту об'єктів автомобільного транспорту як об'єкта управління, застосовувати експертні оцінки для вироблення управлінських рішень щодо подальшого функціонування підприємства, забезпечувати якість його діяльності. **ФК.12.** Здатність організовувати дію системи звітності та обліку (управлінського, статистичного, технологічного) роботи об'єктів та систем автомобільного транспорту, здійснювати адміністративне діловодство, документування та управління якістю.

В методичних вказівках за кожною темою практичного заняття наведено основні питання та ключові терміни, запропоновано методичні поради для розв'язування задач, наведений перелік рекомендованої літератури для підготовки до занять, запропоновані задачі для розв'язування в аудиторії та самостійно.

Програмними результатами вивчення навчальної дисципліни «Економіка підприємств автомобільного транспорту» є такі: **РН.07.** Знати та володіти інструментами для формування та валідації підприємницької ідеї. **РН.08.** Розуміти і застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові та законодавчі акти України, міжнародні нормативні документи, Правила

технічної експлуатації автомобільного транспорту України, інструкції та рекомендації з експлуатації, ремонту та обслуговування автомобільних транспортних засобів, їх систем та елементів. **РН.11.** Розробляти та впроваджувати технологічні процеси, технологічне устаткування і технологічне оснащення, засоби автоматизації та механізації у процесі експлуатації, при ремонті та обслуговуванні об'єктів автомобільного транспорту, їх систем та елементів. **РН.13.** Розробляти технічні завдання і технічні умови на проектування об'єктів автомобільного транспорту, його систем та окремих елементів; складати плани розміщення устаткування, технічного оснащення та організації робочих місць, визначати склад та площі приміщень, розраховувати завантаження устаткування та показники якості продукції. **РН.14.** Аналізувати технологічні процеси експлуатації, обслуговування й ремонту об'єктів автомобільного транспорту. **РН.16.** Організовувати експлуатацію автомобільних транспортних засобів, їх систем та елементів. **РН.23.** Аналізувати техніко-експлуатаційні та техніко-економічні показники автомобільних транспортних засобів, їх систем та елементів. **РН.27.** Організовувати виробничу діяльність структурних підрозділів підприємств автомобільного транспорту.

Оголошення стосовно дедлайнів здачі практичних завдань і звіту про самостійну роботу оприлюднюються на сторінці даної дисципліни на платформі MOODLE: URL: <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1426>

1. ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

ТЕМА: Підприємство як суб'єкт господарювання

ПИТАННЯ ТЕМИ: Поняття підприємства, мета, ознаки та його основні функції. Класифікація підприємств. Види та форми об'єднань підприємств. Галузеві особливості функціонування підприємства. Виробнича програма автотранспортного підприємства, її основні економічні показники.

КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ:

1. Підприємство
2. Економічна самостійність підприємства
3. Юридична самостійність підприємства
4. Велике підприємство
5. Середнє підприємство
6. Мале підприємство
7. Асоціація
8. Консорціум
9. Концерн
10. Холдинг

11. Акціонерне товариство
12. Товариство з обмеженою відповідальністю
13. Командитне товариство
14. Лізінгова фірма
15. Ринок

Рекомендована література: [2, 3, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14]

ТРЕНІНГОВІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. **Який із критеріїв покладено в основу класифікації підприємств за розмірами?**
 - а) чисельність працівників
 - б) валовий обсяг виробництва
 - в) рівень рентабельності
 - г) розмір статутного фонду
 - д) правильної відповіді не має
2. **Підприємство виконує такі функції:**
 - а) виробнича і маркетингова
 - б) промислова, торговельна, сільськогосподарська, будівельна
 - в) державна, колективна, приватна
 - г) економічна і виробнича
 - д) організаційна, відтворювальна, соціальна
3. **Учасники товариства з додатковою відповідальністю відповідають за борги товариства**
 - а) у межах належних внесків і майном у розмірі, кратному внеску
 - б) у межах належних внесків
 - в) солідарна відповідальність усім майном
 - г) правильної відповіді не має
 - д) межах належних акцій
4. **Співзасновники товариства з обмеженою відповідальністю відповідають за борги створеного підприємства**
 - а) солідарно всім майном
 - б) у межах належних внесків
 - в) у межах належних внесків і особистим майном у розмірі, кратним внеску
 - г) у межах належних акцій
 - д) правильної відповіді не має
5. **За формою власності підприємства поділяють на:**
 - а) одноосібні, колективні, спільні, державні
 - б) державні, спільні, приватні

- в) приватні, колективні, комунальні, державні
- г) приватні, спільні, казенні, дочірні
- д) правильної відповіді не має

6. Основною метою діяльності підприємства є:

- а) отримання прибутку
- б) задоволення потреб споживачів
- в) виробництво товарів та надання послуг
- г) досягнення соціального ефекту
- д) правильної відповіді не має

7. В якому добровільному об'єднанні підприємства та організації повністю втрачають свою фінансову самостійність?

- а) у концерні
- б) у корпорації
- в) у консорціумі
- г) у тресті
- д) у холдингу

8. Договірне об'єднання, створене на засадах поєднання виробничих, наукових, комерційних інтересів з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання:

- а) концерн
- б) асоціація
- в) корпорація
- г) консорціум
- д) правильної відповіді не має

9. Підприємство – це:

- а) господарюючий суб'єкт, що має права юридичної особи, основною метою діяльності якого є науково-дослідна та комерційна діяльність з метою отримання прибутку та соціального ефекту
- б) товаровиробник, що має права юридичної або фізичної особи, рахунок в банку та колективний договір і здійснює господарську діяльність з метою отримання прибутку
- в) суб'єкт, що реалізовує виготовлену продукцію, займається комерційною діяльністю
- г) самостійний господарюючий статутний суб'єкт, що має права юридичної особи та здійснює виробничу, комерційну та науково-дослідну діяльність з метою отримання прибутку
- д) правильної відповіді не має

10. Кілька автотранспортних підприємств, які перебувають у володінні однієї особи (декількох пов'язаних осіб) і об'єднаних загальною системою

управління з метою підвищення ефективності операційної діяльності - це:

- а) концерн
- б) асоціація
- в) корпорація
- г) консорціум
- д) холдинг

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

ТЕМА: Економічна діяльність підприємства

ПИТАННЯ ТЕМИ: Поняття економічної діяльності. Види економічної діяльності. Виробнича діяльність. Науково-дослідна і проектно-конструкторська діяльність. Інноваційна діяльність. Поняття інновацій та їх класифікація. Торгово-маркетингова діяльність.

Інвестиційна діяльність. Поняття інвестицій та їх види. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій. Техніко-економічне обґрунтування інвестиційних проєктів.

КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ:

1. Економічна діяльність
2. Виробнича діяльність
3. Господарська діяльність
4. Інвестиційна діяльність
5. Інновації
6. Інвестиції
7. Виробничі інвестиції
8. Економічний ефект
9. Економічна ефективність
10. Дисконтування
11. ЧТВ
12. Період окупності (дисконтований)

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

При оцінюванні економічної ефективності та доцільності реалізації інвестиційних проєктів розраховують такі показники:

1) **Чиста теперішня вартість (NPV) інвестиційного проєкту** – це різниця між сумою теперішніх вартостей грошових потоків від інвестицій в кожен період часу і теперішньою вартістю самих інвестицій; це показник, який дозволяє врахувати фактор часу, а отже, і ризик при обґрунтуванні інвестиційного проєкту:

$$\text{ЧТВ (NPV)} = \sum_{t=1}^T \frac{B_t}{(1+i)^t} - \sum_{t=1}^T \frac{C_t}{(1+i)^t},$$

де B_t – чистий потік доходу, грн.; C_t – чистий потік витрат по проєкту, грн.; i – процентна ставка (ставка дисконтування), %; T – тривалість життєвого циклу проєкту, роки; t – порядковий номер року.

Критерії прийняття рішення щодо інвестування проєкту на основі ЧТВ: ЧТВ>0 – проєкт вважається ефективним та доцільним для впровадження; ЧТВ=0 – можливе інвестування; ЧТВ<0 – інвестування не є доцільним.

При порівнянні двох проєктів, перевага надається тому, у якому ЧТВ більша.

2) **Внутрішня норма доходності (IRR)** – це середньозважена величина прибутковості інвестицій, що мають різні джерела інвестування, яка не є тотожна нормативному коефіцієнту ефективності; це така норма доходу по проєкту, за якої чиста теперішня вартість його дорівнює нулю. Це така норма дисконту, яка зрівнює дисконтний потік доходу з величиною інвестиційних витрат, визначається з рівняння:

$$\text{ВНР(IRR)} = \sum_{t=1}^t \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t} = 0$$

Згідно з цим критерієм до реалізації повинні допускатись лише ті проєкти, для яких розмір внутрішньої ставки доходу є більшим, ніж ціна капіталу, необхідного для інвестування.

3) **Період окупності інвестицій (Т)** – це кількість років, необхідних для повної компенсації видатків по проєкту доходами від цього ж проєкту:

$$T = \frac{\text{ДВІ}}{\text{ЧТВ}},$$

де ДВІ – дисконтована вартість інвестицій, грн.

4) **Індекс прибутковості (PI)** – це показник ефективності інвестиційних проєктів, що розглядаються; визначається як відношення теперішньої вартості потоку доходів по проєкту до теперішньої вартості видатків по проєкту:

$$\text{ІД(PI)} = \frac{\text{ЧТВ}}{\text{ДВІ}}$$

Проєкти, для яких індекс прибутковості (доходності) більший за одиницю повинен братись до реалізації, серед альтернативних проєктів перевага надається тому, для якого ІД більший.

Показники економічної ефективності капіталовкладень:

1) Коефіцієнт абсолютної ефективності капіталовкладень:

$$E_p = \text{Пприр} / K$$

де Пприр – приріст прибутку, грн.;

K – капіталовкладення, грн.

Капіталовкладення ефективні, якщо розрахунковий коефіцієнт абсолютної ефективності E_p більший за нормативний коефіцієнт ефективності (або дорівнює) E_n .

2) Строк окупності капіталовкладень:

$$T_{ок} = 1 / E_p = K / П_{прир}, \text{ років}$$

Рекомендована література: [2, 3, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14]

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

Задача 1. Розрахувати чисту теперішню вартість (ЧТВ) антикризового інвестиційного проекту щодо впровадження ресурсозберігаючих технологій, якщо відомо що:

1. Додаткові грошові потоки підприємства у випадку зазначеної технології очікуються по місяцях в таких величинах: 1 місяць - 50 тис. грн.; 2 місяць - 70 тис. грн.; 3 місяць - 120 тис. грн.; 4 місяць - 210 тис. грн.; 5 місяць - 220 тис. грн.; 6 місяць - 300 тис. грн.

2. Величина витрат на завершення відповідної розробки, придбання необхідного устаткування та оснащення, а також на їхній монтаж, налагодження і пуск оцінюється в 400 тис. грн.

3. Прибутковість порівнянних за ризиком інвестицій - 36 % річних.

Задача 2. На який термін у бізнес-плані інвестиційного проекту потрібно мати відносно повну визначеність в очікуваних по ньому грошових потоках, щоб бути впевненим у більш високій ефективності вкладення коштів у даний проект у порівнянні з інвестуванням їх в аналогічний за ризиками інвестиційний актив, який здатний протягом найближчих двох років забезпечувати прибутковість на рівні 25 % річних? Інвестиційний проект вимагає стартових інвестицій у розмірі 1000 тис. грн. і обіцяє грошові потоки: у першому році - 900 тис. грн.; у другому році - 1200 тис. грн.

Задача 3. Автотранспортне підприємство зважує доцільність реалізації двох інвестиційних проектів А і Б. Сподівані потоки чистих доходів наведені в таблиці.

Рік	Проект А, тис. грн.		Проект Б, тис. грн.	
	Річний потік	Акумуляований потік	Річний потік	Акумуляований потік
0	-2000	-2000	-2000	-2000
1	1000	-1000	200	-1800
2	800	-200	600	-1200
3	600	400	800	-400
4	200	600	1200	800

Якому з проектів варто надати перевагу?

Задача 4. Проєкт, що потребує інвестицій у розмірі 160 тис. грн., передбачає отримання річного доходу в розмірі 50 тис. грн. протягом 7 років. Оцініть доцільність такої інвестиції, якщо коефіцієнт дисконтування 15%.

Задача 5. Підприємство передбачає реалізувати інвестиційний проєкт вартістю 250 тис. грн., практичне здійснення якого спрямоване на виробництво нового виду продукції. Очікуються такі грошові потоки: 1 рік – 40 тис. грн., 2 рік – 80 тис. грн., 3 рік – 60 тис. грн., 4 рік – 60 тис. грн., 5 рік – 50 тис. грн.

Необхідно визначити доцільність проєкту за показником «чиста теперішня вартість» за умови, що дисконтна ставка дорівнює 10 %.

Задача 6. Розглядається проєкт, вигоди та витрати за яким наведені в таблиці, тис. грн.

Рік	0	1	2	3	4
Вигоди	-	200	300	1000	1500
Витрати	1100	700	300	100	100

Необхідно визначити доцільність проєкту за показником «чиста теперішня вартість», якщо ставка дисконту становить – 10%.

Задача 7. Визначити фінансову привабливість проєкту, якщо відомо:

1. Інвестований капітал складає 600 тис. грн., у тому числі: акціонерний – 300 тис. грн.; запозичений – 200 тис. грн.; власний – 100 тис. грн.

2. Позичковий відсоток становить 15 % річних, депозитний відсоток – 10% річних, дивіденди – 21% річних.

3. Чисті доходи за проєктом становитимуть в перший рік – 450 тис. грн., другий рік – 650 тис. грн.

Задача 8. Підприємцю пропонують вкласти гроші в проєкт розрахований на 8 років. Очікувані доходи по проєкту становитимуть 62 тис. грн. в рік, а інвестиції - 800 тис. грн. Необхідно визначити доцільність проєкту за показником «чиста теперішня вартість» при ставці 12%.

Задача 9. Необхідно визначити доцільність проєкту за показником «чиста теперішня вартість», якщо відомо наступне:

Річні чисті доходи по проєкту становитимуть в перший рік - 200 млн. грн., другий рік - 300 млн. грн., третій рік - 300 млн. грн., а інвестиційні витрати - 500 млн. грн. Відсоткова ставка для дисконтування визначена в 10% річних.

Задача 10. Інвестиційний проєкт характеризується такими даними:

Рік	Витрати, тис. грн.	Вигоди, тис. грн.
1	1000	-
2	900	400
3	700	1600
4	500	2300

Необхідно визначити доцільність проєкту за показником «чиста теперішня вартість» при ставці дисконтування 12%.

Задача 11. Інвестору пропонують вкласти 220 тис. грн. в проєкт, розрахований на 7 років. Очікується, що доходи будуть такі: протягом перших трьох років по 80 тис. грн. в рік, в наступні роки по 50 тис. грн. в рік. Необхідно визначити доцільність проєкту за показником «чиста теперішня вартість», якщо норма прибутку 15%.

Задача 12. Підприємцю пропонують вкласти гроші в проєкт розрахований на 7 років. Очікувані доходи по проєкту становитимуть 82 тис. грн. в рік, а інвестиції - 500 тис. грн. Необхідно визначити доцільність проєкту за показником «чиста теперішня вартість» при ставці 10%.

Задача 13. Розрахувати чисту теперішню вартість (ЧТВ) антикризового інвестиційного проєкту щодо впровадження ресурсозберігаючих технологій, якщо відомо що:

1. Додаткові грошові потоки підприємства у випадку зазначеної технології очікуються по місяцях в таких величинах: 1 місяць - 60 тис. грн.; 2 місяць - 80 тис. грн.; 3 місяць - 130 тис. грн.; 4 місяць - 220 тис. грн.; 5 місяць - 230 тис. грн.; 6 місяць - 310 тис. грн.

2. Величина витрат на завершення відповідної розробки, придбання необхідного устаткування та оснащення, а також на їхній монтаж, налагодження і пуск оцінюється в 400 тис. грн.

3. Прибутковість порівнянних за ризиком інвестицій - 24 % річних.

Задача 14. Визначити фінансову привабливість проєкту, якщо відомо:

1. Інвестований капітал складає 700 тис. грн., у тому числі: акціонерний – 350 тис. грн.; запозичений – 225 тис. грн.; власний – 125 тис. грн.

2. Позичковий відсоток становить 15 % річних, депозитний відсоток – 10% річних, дивіденди – 21% річних.

3. Чисті доходи за проєктом становитимуть в перший рік – 450 тис. грн., другий рік – 650 тис. грн.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

ТЕМА: Основи підприємництва

ПИТАННЯ ТЕМИ: Сутність підприємництва та його роль в економіці. Організаційно-економічні форми підприємництва. Види підприємницької діяльності. Суб'єкти та об'єкти підприємництва.

Державні програми надання грантів на створення або розвиток власного бізнесу: Своя справа (автотранспортне агентство; транспортна компанія з автомобільних перевезень; автокомплекс; транспортна (логістична) компанія; вантажні перевезення; міжнародні перевезення вантажів; міжнародні пасажирські перевезення, передача посилок та вантажів; майстерня з технічного обслуговування автомобілів; автомийка). Розробка бізнес-плану для автотранспортного підприємства.

КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ:

1. Підприємництво
2. Одноосібне володіння
3. Господарське товариство (партнерство)
4. Корпорація (акціонерне товариство)
5. Виробниче підприємництво
6. Комерційне підприємництво
7. Фінансове підприємництво
8. Посередницьке підприємництво
9. Консалтинг
10. Грант
11. Бізнес-план

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО РОЗРОБКИ БІЗНЕС-ПЛАНУ

Бізнес-план - це документ, який детально описує процес реалізації підприємницької ідеї. Він показує, скільки коштів потрібно для організації власної справи чи розширення бізнесу, і який прибуток принесе проєкт.

Бізнес-план автотранспортного підприємства – це детальне обґрунтування ідеї бізнесу, що містить інформацію про компанію, ринок, послуги, фінансування, та стратегію. Він необхідний для залучення інвестицій, розвитку бізнесу або обґрунтування перспектив діяльності.

Алгоритм розробки бізнес-плану для автотранспортного підприємства передбачає такі основні етапи:

1. Підготовчий етап:

- Дослідження ринку: аналіз потреб, конкуренції, цільової аудиторії та тенденцій.
- Аналіз компанії: оцінка ресурсів, можливостей, сильних та слабких сторін.
- Розробка цілей: конкретні та вимірювані цілі, які підприємство планує досягти.

- Розробка стратегій: план дій для досягнення поставлених цілей.

2. Розробка бізнес-плану:

- Вступний опис компанії: назва, юридична форма, історія, місія, бачення.
- Опис послуг: детальний опис видів транспорту, маршрутів, тарифікації.
- План маркетингу: стратегія просування послуг, цільові аудиторії, канали реклами.
- Фінансовий план: прогнози прибутків, витрат, інвестицій, капіталу.
- План операцій: організація робочого процесу, управління флотом, логістика.
- Управління персоналом: структура управління, мотивація, навчання.

3. Реалізація бізнес-плану:

- Впровадження плану: реалізація запланованих заходів.
- Контроль за виконанням: моніторинг досягнення цілей, оцінка результатів.
- Внесення змін: адаптація плану до зміни ситуації.

Типовий бізнес-план створення та функціонування бізнесу в автомобільній сфері включає:

1. Резюме:

Короткий опис бізнес-ідеї, основних цілей, та ключових аспектів.

2. Опис компанії:

Назва, юридичний статус, форма власності, адреса, дата реєстрації, короткий аналіз діяльності.

3. Аналіз ринку:

Характерні риси ринку, потенційні клієнти, конкуренти, аналіз SWOT.

4. Опис послуг:

Перелік послуг (перевезення вантажів, пасажирів, тощо), цінова політика, переваги.

5. Організаційна структура:

Структура компанії, основні посади та функціонал співробітників.

6. Фінансовий план:

Прогнози витрат та доходів, обґрунтування необхідних інвестицій, розрахунок рентабельності.

7. Маркетингова стратегія:

Стратегія збуту послуг, цільова аудиторія, канали реклами.

8. Стратегія розвитку:

План залучення нових клієнтів, розширення послуг, розвиток бізнесу.

9. Принципи роботи:

Порядок прийняття та виконання замовлень, правила безпеки, вимоги до автотранспорту та персоналу.

10. Аналіз ризиків:

Визначення потенційних ризиків, заходи по їх уникненню або мінімізації.

Рекомендована література: [1, 5, 6, 7, 11]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

ТЕМА: Ресурси автотранспортного підприємства та їх використання

ПИТАННЯ ТЕМИ: Основні засоби автотранспортного підприємства. Сутність, склад і структура основних засобів. Знос основних засобів та амортизація. Показники використання основних засобів. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів.

Оборотні фонди підприємства. Сутність, склад і структура оборотних фондів та оборотних коштів підприємства. Особливості структури оборотних коштів автотранспортного підприємства. Джерела формування оборотних коштів. Нормування оборотних коштів. Показники ефективності використання оборотних коштів. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних фондів та оборотних коштів.

Персонал автотранспортного підприємства. Сутність, склад та структура виробничого персоналу підприємства. Продуктивність праці робітника: сутність, методи вимірювання та шляхи її підвищення. Форми та системи оплати праці.

КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ:

1. Ресурси
2. Основні засоби підприємства
3. Знос основних засобів
4. Амортизація
5. Фондовіддача
6. Лізинг
7. Оборотні фонди підприємства
8. Фонди обігу
9. Оборотні кошти підприємства
10. Оборотний капітал
11. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів
12. Тривалість одного обороту оборотних коштів
13. Персонал підприємства
14. Продуктивність праці персоналу
15. Виробіток
16. Трудомісткість
17. Форми заробітної плати
18. Системи заробітної плати
19. Екстенсивний шлях покращення використання ресурсів
20. Інтенсивний шлях покращення використання ресурсів

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Показники руху основних фондів:

1) Коефіцієнт вибуття:

$$K_{\text{виб}} = \Phi_{\text{виб}} / \Phi_{\text{п.р.}}$$

де $\Phi_{\text{виб}}$ – вартість вибувших основних фондів, грн.,

$\Phi_{\text{п.р.}}$ – вартість основних фондів на початок року, грн.

2) Коефіцієнт надходження:

$$K_{\text{надх}} = \Phi_{\text{надх}} / \Phi_{\text{к.р.}}$$

де $\Phi_{\text{надх}}$ – вартість введених основних фондів, грн.,

$\Phi_{\text{к.р.}}$ – вартість основних фондів на кінець року, грн.

Показники використання основних фондів:

1) Фондовіддача:

$$\Phi_{\text{в}} = O / \Phi, \text{ грн./грн.}$$

де O – обсяг випущеної продукції, грн.,

Φ – середньорічна вартість основних фондів, грн.

2) Фондомісткість (фондозабезпеченість):

$$\Phi_{\text{м}} = \Phi / O, \text{ грн./грн.}$$

3) Рентабельність основних фондів:

$$P = \Pi_{\text{ч}} \times 100 / \Phi, \%$$

де $\Pi_{\text{ч}}$ – чистий прибуток підприємства, грн.

Показники використання оборотних коштів:

1) Коефіцієнт оборотності оборотних коштів:

$$K_{\text{об}} = O / \text{ОбФ}, \text{ обертів}$$

ОбФ – середньорічний залишок оборотних коштів, грн.

2) Коефіцієнт завантаження оборотних коштів в обороті:

$$K_{\text{зав}} = 1 / K_{\text{об}} = \text{ОбФ} / O$$

3) Тривалість одного обороту:

$$T_{об} = 360 / K_{об} = 360 \times O_{б\Phi} / O, \text{ днів}$$

Показники використання персоналу підприємства:

1) Продуктивність праці

$$ПП = O / Ч, \text{ грн./ос.}$$

де Ч – середньоспискова чисельність персоналу, осіб.

2) Трудомісткість продукції:

$$T_p = ЗП / O,$$

де ЗП – витрати праці на виробництво продукції, люд.-год.

Рекомендована література: [2, 3, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14]

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

Задача 1. Вартість основних фондів на початок звітного року 8136 тис. грн. 3 01 травня виведено основні фонди на загальну суму 1235 тис. грн. 3 10 листопада введено основні фонди на 1450 тис. грн. Обсяг реалізованої продукції 10132 тис. грн. Загальна чисельність працюючих 257 осіб. Визначити показники руху основних фондів.

Задача 2. Середньорічна вартість основних фондів автотранспортного підприємства становить 7555 тис. грн. Обсяг реалізованої продукції 10132 тис. грн. Загальна чисельність працюючих 257 осіб. Визначити показники забезпеченості виробництва та працівників основними фондами.

Задача 3. Середньорічна вартість основних засобів АТП за звітний рік - 17555 тис. грн., у тому числі транспортних засобів - 11235 тис. грн. Обсяг валових доходів - 21066 тис. грн. Загальна чисельність працюючих 250 осіб. Визначити показники використання основних засобів АТП та їх активної частини, тобто рухомого складу.

Задача 4. Річний обсяг валових доходів АТП становить 21254 тис. грн. Середньорічна вартість основних засобів підприємства становить 18500 тис. грн. За планом на наступний рік передбачено збільшити обсяг перевезень на 10%. Визначити розмір фондівіддачі на плановий період.

Задача 5. Валові доходи автотранспортного підприємства становили у звітному році 12748 тис. грн. при середньорічній сумі оборотних коштів 579 тис. грн. В наступному році планується збільшити доходи від усіх видів діяльності АТП на 5 %. Коефіцієнт оборотності зросте на 20 %. Визначити середньорічну суму оборотних коштів в наступному році.

Задача 6. У звітному році автотранспортне підприємство отримало валові доходи у сумі 14800 тис. грн. Середньорічний залишок оборотних засобів становить 3735 тис. грн. Необхідно визначити показники використання оборотних коштів (коефіцієнт оборотності оборотних засобів та тривалість обороту оборотних засобів).

Задача 7. Середньоспискова чисельність персоналу автотранспортного підприємстві у звітному році склала 250 осіб. Валові доходи АТП - 2557 тис. грн. У розрахунковому році планується продуктивність праці підвищити на 6%. Визначити рівень продуктивності праці у звітному і розрахунковому році.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

ТЕМА: Витрати автотранспортного підприємства на виробництво та собівартість перевезень

ПИТАННЯ ТЕМИ: Сутність та класифікація витрат автотранспортного підприємства. Собівартість продукції. Склад і структура собівартості продукції. Види собівартості продукції. Основні напрямки зниження витрат автотранспортного підприємства та собівартості перевезень.

КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ:

1. Витрати
2. Витрати на виробництво
3. Собівартість
4. Собівартість перевезень
5. Елементні витрати
6. Комплексні витрати
7. Постійні витрати
8. Змінні витрати
9. Прямі витрати
10. Непрямі витрати
11. Виробничі витрати
12. Адміністративні витрати
13. Комерційні витрати
14. Технологічна собівартість
15. Виробнича собівартість
16. Повна собівартість
17. Матеріаломісткість продукції
18. Накладні витрати
19. Кошторис витрат
20. Ресурсозбереження

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Собівартість продукції (послуг) – це грошовий вираз поточних витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції (послуг):

$$C = MB + BOП + BCЗ + A + Iн,$$

де MB – матеріальні витрати, грн.;

BOП – витрати на оплату праці, грн.;

BCЗ – відрахування на соціальні заходи, грн.;

A – амортизація, грн.;

Iн – інші операційні витрати, грн.

$$C = УПВ + УЗВ,$$

де УПВ – умовно-постійні витрати, грн.;

УЗВ – умовно-змінні витрати, грн.

Ціна продукції (послуг):

$$Ц = C + П$$

де П – прибуток, грн.

Ціна продукції (послуг)відпускна:

$$Ц_{відп} = C + П + ПДВ,$$

де ПДВ – податок на додану вартість, грн.

Ціна реалізації продукції (послуг):

$$Ц_r = Ц_{відп} + T_{надб} + T_r$$

де T_{надб} - розмір торгової надбавки, грн.;

T_r- транспортні витрати, грн.

Рекомендована література: [2, 3, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14]

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

Задача 1. Визначити витрати автотранспортного підприємства на відновлення зносу і на ремонт автомобільних шин, якщо відомо: річний пробіг автомобілів склав 2241 тис. км; норма витрат на відновлення спрацювання і на ремонт автомобільних шин на 1000 км пробігу 90,59 грн.; кількість коліс на автомобілі (без запасного) – 6 од.

Задача 2. Розрахувати суму амортизації основних засобів автотранспортного підприємства. Середньорічна вартість основних засобів – 8503,7 тис. грн. Строк використання основних засобів – 6 років.

Задача 3. На основі калькуляції собівартості вантажних перевезень розрахувати витрати на 1 ткм. Вихідні дані, тис. грн.: фонд оплати праці - 5227,8 ; відрахування на соціальні заходи – 1968,8 ; паливно-мастильні матеріали – 24965,0 ; витрати на автомобільні шини 2140,9 ; витрати на ТО і ремонт – 4105,7 ; амортизаційні відрахування по рухомому складу – 140,2 ; інші витрати – 3190,8. Виконано 10930 тис. ткм.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

ТЕМА: Фінансово-економічні результати господарської діяльності автотранспортного підприємства

ПИТАННЯ ТЕМИ: Система економічних показників діяльності підприємства. Абсолютні та відносні економічні показники діяльності підприємства. Вартісна оцінка продукції підприємства. Сутнісна характеристика ціни. Види цін на продукцію. Методи ціноутворення на продукцію. Прибуток підприємства, поняття та види. Формування та розподіл балансового і чистого прибутку підприємства. Поняття та види рентабельності. Ефективність технологічних процесів. Основні фактори підвищення рентабельності виробництва (діяльності автотранспортного підприємства).

КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ:

1. Продукція
2. Вартість
3. Вартість продукції підприємства
4. Валова виручка.
5. Доходи
6. Збитки
7. Ціна
8. Прибуток підприємства
9. Балансовий прибуток
10. Чистий прибуток
11. Рентабельність
12. Рентабельність виробництва
13. Рентабельність продукції (послуг)
14. Капітальні вкладення
15. Абсолютна ефективність виробничих інвестицій (капітальних вкладень)
16. Порівняльна ефективність виробничих інвестицій (капітальних вкладень)
17. Ефективність технологічного процесу.
18. Приведені витрати

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Показники економічної ефективності діяльності підприємства:

1) Загальний рівень рентабельності виробничих (основних і оборотних) фондів:

$$P = \text{Пбал} \times 100 / (\Phi + \text{ОбФ}), \%$$

де Пбал – балансовий прибуток підприємства, грн.;

Φ – середньорічна вартість основних фондів, грн.;

ОбФ – середньорічний залишок оборотних коштів, грн.

2) Рентабельність продукції:

$$P = \text{Пч} \times 100 / \text{О}, \%$$

де Пч – чистий прибуток підприємства, грн.;

Пч = Пбал – Податок на прибуток

О – обсяг реалізації продукції, грн.

3) Рентабельність виробництва:

$$P = \text{Пч} \times 100 / \text{С}, \%$$

де Пч – чистий прибуток підприємства, грн.;

С – собівартість продукції, грн.

Рекомендована література: [2, 3, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14]

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

Задача 1. Потрібно визначити загальну суму доходів і середні доходні ставки для перевезень вантажів на основі вихідних даних автотранспортних підприємств.

Таблиця

Вихідні дані

Назва замовника та тип рухомого складу	Обсяг перевезень, тис. т	Вантажообіг, тис.ткм	Договірний тариф за 1 т, грн	Автомобіле-години роботи, тис. год	Договірний тариф за 1 год, грн
Підприємство 1					
КамАЗ-55111	45,0	252,6	18,36	-	-
КрАЗ-6510	28,6	315,8	29,14	-	-
Підприємство 2					
ЗІЛ-433360	36,5	379,6	15,38	-	-
ГАЗ-3307-12	-	-	-	29,4	62,8
Підприємство 3					
ГАЗ-2705-14	-	-	-	18,6	60,5
ГАЗ-3307-12	-	-	-	24,3	64,5
Всього	110,1	948,0	-	72,3	-

Задача 2. Потрібно визначити суму балансового прибутку і рентабельність вантажного АТП, якщо: річний вантажообіг – 46954 тис. ткм; автомобіле-години роботи погодинних автомобілів – 485 тис. год.; доходна ставка 1 ткм – 1,85 грн.; 1 авт.год. – 62,4 грн.; доходи від експедиційних операцій – 468,7 тис. грн.; від навантажувально-розвантажувальних робіт – 532,2 тис. грн.; інших видів діяльності – 348,5 тис. грн.; отримана сума штрафів за понаднормативний час простоювання рухомого складу під навантажувально-розвантажувальними операціями – 49,6 тис. грн.; собівартість 1 ткм – 1,28 грн., 1 авт.-год. – 46,8 грн.; заробітна плата водіїв за виконання експедиційних операцій – 327,2 тис. грн.; витрати на навантажувально-розвантажувальні роботи – 420,5 тис. грн., витрати по інших видах діяльності – 264,2 тис. грн.; середньорічна вартість виробничих фондів – 24968,2 тис. грн.

Задача 3. За даними таблиці визначити показники рентабельності діяльності АТП за рік:

- рентабельність продукції (послуг) (у відсотках до собівартості і обсягу реалізації);
- рентабельність виробничих (основних і оборотних) фондів;
- рентабельність сукупної величини застосовуваних ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових).

Основні економічні показники діяльності підприємства

Показники	Значення, тис. грн
1. Обсяг реалізації продукції (послуг)	11570,5
2. Прибуток	1645,8
3. Середньорічна вартість основних виробничих засобів	15701,9
4. Вартість оборотних засобів	6296,1
5. Витрати на виробництво (собівартість) реалізованої продукції (послуг) – разом	6587,6
У тому числі: витрати на оплату праці	1548,5

За розрахунками сформулювати економічні висновки.

Задача 4. За вихідними даними визначити показники рентабельності діяльності автотранспортного підприємства за рік, а саме: рентабельність виробництва, рентабельність основних і оборотних засобів. Вихідні дані, тис. грн.:

- 1) Обсяг реалізації продукції (послуг) – 15760;
- 2) Середньорічна вартість основних виробничих фондів – 20730;
- 3) Вартість оборотних засобів – 8310;
- 4) Витрати на виробництво реалізованої продукції (послуг) – 9750;
- 5) Прибуток – 3645.

Задача 5. Обчислити величину балансового прибутку автотранспортного підприємства на наступний рік, враховуючи такі очікувані показники його виробничо-господарської діяльності, тис. грн.:

- 1) обсяг продажу продукції (послуг) – 6800;
- 2) повні витрати на виробництво продукції (послуг) – 4600;
- 3) витрати на реалізацію продукції (послуг) – 50;
- 4) дивіденди від придбаних акції – 10;
- 5) дохід від оренди майна підприємства – 25.

2. САМОСТІЙНА РОБОТА З ДИСЦИПЛІНИ

Трансформація процесу навчання здобувачів вищої освіти пов'язана з усе більшим поширенням індивідуально-диференційованої та особистісно-орієнтованої форми організації навчального процесу. Це обумовлює зміщення акцентів в сторону самостійної роботи студентів. Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентами навчального матеріалу в час поза аудиторними заняттями.

У співвідношенні кількості годин аудиторних занять та індивідуальної і самостійної роботи домінуючою є частка останньої складової.

ЗАВДАННЯ НА САМОСТІЙНУ РОБОТУ

Самостійна робота у формі індивідуального навчально-дослідного завдання виконується студентами за відповідним варіантом, який відповідає порядковому номеру в списку групи, і складається із двох блоків:

1. Розрахунок показників економічної ефективності інвестицій.
2. Розрахунок та оцінювання економічної ефективності впровадження модернізованої сільськогосподарської техніки.

В роботі потрібно навести розширений і скорочений запис задачі, формули для розв'язування з розшифровкою складових, які вони включають, обчислення із зазначенням одиниць вимірювання, висновки за отриманими результатами. Зразок оформлення титульної сторінки наведений у додатку.

Правильне і повне виконання завдання оцінюється до 20 балів (за блоками, відповідно, 5 та 15 балів).

2.1. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ

ВАРІАНТ № 1

Задача. Інвестиційний проєкт вимагає стартових інвестицій у розмірі 2500 тис. грн. і обіцяє грошові потоки: у першому році – 1800 тис. грн.; у другому році – 1900 тис. грн.

На який термін у бізнес – плані інвестиційного проєкту потрібно мати відносно повну визначеність в очікуваних по ньому грошових потоках, щоб бути впевненим у більш високій ефективності вкладення коштів у даний проєкт у порівнянні з інвестуванням їх в аналогічний за ризиками інвестиційний актив, який здатний протягом найближчих двох років забезпечувати прибутковість на рівні 28 % річних?

ВАРІАНТ № 2

Задача. Підприємство «РЕСП» розглядає можливість реалізації інвестиційного проєкту. Визначити ЧТВ інвестиційного проєкту з грошовими потоками, що наведені в таблиці. Ставка дисконту – 16 %.

Період	Грошовий потік, грн.
0	- 10000
1	- 70000
2	- 3500000
3	- 350000
4	750000
5	900000
6	400000

Зробити висновок щодо доцільності реалізації такого інвестиційного проєкту.

ВАРІАНТ № 3

Задача. Автотранспортне підприємство «НВ» приймає рішення щодо доцільності реалізації двох інвестиційних проєктів «К» та «М» вартістю по 4 млн. грн. Сподівані потоки чистих доходів розподіляються за роками таким чином: за проєктом «К» в перший рік – 2000 тис. грн., в другий рік – 1650 тис. грн., в третій рік – 1300 тис. грн., в четвертий рік – 500 тис. грн.; за проєктом «М» відповідно 300 тис. грн., 550 тис. грн., 900 тис. грн., 1160 тис. грн. Ставка дисконту (з урахуванням ризиків та інфляції) прийнята на рівні 15 %.

Розрахувати показники економічної ефективності інвестицій у запропоновані проєкти. Якому з проєктів варто віддати перевагу?

ВАРІАНТ № 4

Задача. Інвестиційний проєкт компанії «CIA» вартістю 80 млн. грн. генерує щорічні грошові потоки 10 млн. грн. упродовж 8 років. Ставка дисконтування – 18 %.

Якою буде тривалість дисконтованого періоду окупності інвестиційного проєкту?

ВАРІАНТ № 5

Задача. Приватне автотранспортне підприємство оцінює доцільність здійснення одного з двох інвестиційних проєктів А та Б. Сподівані потоки чистих доходів наведені в таблиці.

Ставка дисконту прийнята на рівні 17 % (з урахуванням ризиків та інфляції).

Рік	Проект А, тис.грн.		Проект Б, тис.грн.	
	Річний потік	Акумуляований потік	Річний потік	Акумуляований потік
0	-2500		-2500	
1	1500		800	
2	900		900	
3	700		900	
4	400		1300	

Визначити чисту теперішню вартість та періоди окупності проєктів.

ВАРІАНТ № 6

Задача. Автотранспортним підприємством розробляється антикризовий інвестиційний проєкт щодо впровадження ресурсозберігаючих технологій. Додаткові грошові потоки підприємства у випадку зазначеної технології очікуються по місяцях в таких величинах: 1 місяць – 50 тис. грн.; 2 місяць – 90 тис. грн.; 3 місяць – 130 тис. грн.; 4 місяць – 250 тис. грн.; 5 місяць – 240 тис. грн.; 6 місяць – 320 тис. грн. Величина витрат на завершення відповідної розробки, придбання необхідного устаткування та оснащення, а також на їхній монтаж, налагодження і пуск оцінюється в 1500 тис. грн. Прибутковість порівнянних за ризиком інвестицій – 24 % річних.

Розрахувати чисту теперішню вартість (ЧТВ) проєкту. Зробити висновок щодо доцільності реалізації такого проєкту.

ВАРІАНТ № 7

Задача. Автотранспортне підприємство «ЕСМА» оцінює три проекти. Грошові потоки кожного проекту наведені в таблиці. Якщо вартість капіталу холдингу дорівнює 15 %, знайдіть найкращий проект за критерієм індексу прибутковості.

Час	Проект А, грн.	Проект В, грн.	Проект С, грн.
0	-10000	-30000	-18000
1	2800	6000	6500
2	3000	10000	6500
3	4000	12000	6500
4	4000	16000	6500

ВАРІАНТ № 8

Задача. Спільному підприємству необхідно оцінити інвестиційний проект з первинними інвестиціями 12000 тис. грн. і щорічними грошовими потоками 4000 тис. грн. упродовж 6 років. Підприємство планує необхідну ставку прибутковості проекту на рівні 14 %.

Обчисліть ЧТВ проекту і зробіть висновок стосовно доцільності таких інвестицій.

ВАРІАНТ № 9

Задача. Користуючись вихідною інформацією, розрахувати чисту теперішню вартість (ЧТВ) інвестиційного проекту щодо впровадження автотранспортним підприємством новітніх технологій.

1.Додаткові грошові потоки підприємства у випадку зазначеної технології очікуються по місяцях в таких величинах: 1 місяць – 40 тис. грн.; 2 місяць – 80 тис. грн.; 3 місяць – 110 тис. грн.; 4 місяць – 210 тис. грн.; 5 місяць – 230 тис. грн.; 6 місяць – 305 тис. грн.

2.Величина витрат на завершення відповідної розробки, придбання необхідного устаткування та оснащення, а також на їхній монтаж, налагодження і пуск оцінюється в 700 тис. грн.

3.Прибутковість порівнянних за ризиком інвестицій – 12 % річних.

ВАРІАНТ № 10

Задача. Підприємство аналізує два альтернативні інвестиційні проєкти А та В з такими грошовими потоками:

Період	Проєкт А, тис. грн.	Проєкт В, тис. грн.
0	-600	-700
1	500	800
2	600	400

Процентна ставка – 15 %.

Виберіть найкращий інвестиційний проєкт.

2.2. ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ НА АВТОТРАНСПОРТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Постановка завдання

Автотранспортним підприємством було прийняте господарське рішення щодо проведення технічної модернізації шиномонтажної дільниці з метою підвищення її продуктивності. Сутність такого рішення полягає у забезпеченні відповідності шиномонтажної дільниці сучасним будівельним, науково-технічним й економічним вимогам. Проведена модернізація дозволить підвищити рівень механізації виробничих процесів, впровадити високопродуктивне сучасне устаткування, оснастити робочі пости необхідним інструментом. Реалізація рішення щодо техніко-технологічної модернізації шиномонтажної дільниці позитивно вплине на умови праці, підвищення якості роботи і її безпеку, що в підсумку призведе до росту виробничих потужностей, підвищення кваліфікації ремонтників і росту їх продуктивності праці, а також до зменшення витрат по дільниці і зниження собівартості ремонтних робіт.

Капіталовкладення на впровадження нововведення

Автотранспортному підприємству для проведення техніко-технологічної модернізації необхідні капіталовкладення в будівлі та виробниче обладнання, придбання інструментів та інвентаря.

Визначення вартості основних засобів

Розрахунки об'єму будівлі:

$$V_B = F \cdot h = 36 \cdot 4,8 = 172,8 \text{ м}^3,$$

де, F – площа будівлі підрозділу, м^2 ; $F = 36 + 0,1 N$;
 h – висота будівлі підрозділу, м.

N – порядковий номер у списку групи.

Вартість будівлі для ділянки становить:

$$\Phi_{\text{буд}} = 1680 \times V_B = 1680 \times 172,8 = 290304,0 \text{ грн.}$$

Вартість виробничого обладнання розрахована в залежності від вартості будівлі, приймається в розмірі 1,2 від вартості будівлі.

$$\Phi_{\text{обл}} = 1,2 \times \Phi_{\text{буд}} = 1,2 \times 290304,0 = 348364,8 \text{ грн.}$$

Загальна величина капіталовкладень:

$$K_{\text{заг}} = \Phi_{\text{буд}} + \Phi_{\text{обл}} + K_{\text{інстр}} + K_{\text{інв}},$$

$$K_{\text{інстр}} = 0,1 \times \Phi_{\text{обл}} = 0,1 \times 348364,8 = 34836,5 \text{ грн.}$$

$$K_{\text{інв}} = 0,05 \times \Phi_{\text{обл}} = 0,05 \times 348364,8 = 17418,5 \text{ грн.}$$

$$K_{\text{заг}} = 290304,0 + 348364,8 + 34836,5 + 17418,5 = 690923,8 \text{ грн.}$$

Визначення собівартості ремонтних робіт

Основна заробітна плата робітників за рік

$$Z_{\text{осн}} = T_p \times C_p \times k_d, \text{ грн.}$$

де T_p – річний фонд робочого часу, $T_p = 2000$ год.;

$T_{\text{рм}}$ – трудомісткість ремонтної ділянки, $T_{\text{рм}} = 492,5$ люд.год.;

C_p – середньогодинна тарифна ставка робітника, $C_p = 29,8$ грн/год.;

k_d – коефіцієнт доплат за неурочний час, $k_d = 1,03$;

$$Z_{\text{осн}} = 2000 \times 29,8 \times 1,03 = 61388,0 \text{ грн}$$

Додаткова заробітна плата

Додаткова заробітна плата $Z_{\text{дод}}$ приймається в розмірі 10 % від основної зарплати:

$$Z_{\text{дод}} = 0,1 \times Z_{\text{осн}} = 0,1 \times 61388,0 = 6138,8 \text{ грн.}$$

Нарахування на зарплату виробничих робітників в розмірі 37,5% від основної та додаткової зарплати.

$$Z_{\text{нар}} = 0,375 \times (61388,0 + 6138,8) = 25322,6 \text{ грн.}$$

Загальна заробітна плата виробничих робітників з нарахуваннями:

$$Z_{\text{заг}} = Z_{\text{осн}} + Z_{\text{дод}} + Z_{\text{нар}} = 61388,0 + 6138,8 + 25322,6 = 92849,4 \text{ грн. ;}$$

Вартість запасних частин, які використовують на один ремонт, становить 80 грн.

Приймаємо, що трудомісткість ремонту одного колеса становить в середньому 2... 2,5 люд.-год., то виробнича програма становитиме 197 одиниць.

Сума вартості запасних частин на виробничу програму складе:

$$C_{з.ч.} = 197 \times 80 = 15760,0 \text{ грн.}$$

Вартість матеріалів та нафтопродуктів, які використовуються на один капітальний ремонт, складає 55 грн., на виробничу програму становить:

$$C_m = 197 \times 55 = 10835,0 \text{ грн.}$$

Загальна сума прямих витрат в проєктному періоді складе:

$$C_{пр.в.} = 92849,4 + 15760,0 + 10835,0 = 119444,4 \text{ грн.}$$

Накладні витрати

$$C_{н.в.} = C_{з.в.} + C_{з.г.} + C_{п.в.}$$

де $C_{з.в.}$ – загальновиробничі витрати, грн. ;

$C_{з.г.}$ – загальногосподарські витрати, грн.;

$C_{п.в.}$ – позавиробничі витрати, грн. ;

Загальновиробничі витрати визначаються по формулі

$$C_{зв} = Z_{ІП, МОП} + C_{д.м.} + C_A + C_{пр} + C_{утр} + C_{ел} + C_{пар} + C_{поб} + C_{оп} + C_{ох.п} + C_{рац} + C_{п-т} + C_{ін}$$

1) $Z_{ІП, МОП}$ – заробітна плата технічних працівників, молодшого обслуговуючого персоналу за рік, грн.

$$Z_{ІП, МОП} = 5280 \times 12 = 63360,0 \text{ грн.}$$

2) $C_{д.м.}$ – витрати на додаткові матеріали, беруться в розмірі 10% від вартості основних матеріалів з прямих витрат

$$C_{д.м.} = 0,1 \times C_m = 0,1 \times 10835,0 = 1083,5 \text{ грн}$$

3) C_A – річна сума амортизаційних відрахувань обчислюється виходячи з балансової вартості основних засобів та річних норм амортизаційних відрахувань.

Амортизація нараховується тільки на повне відновлення основних засобів в залежності від групи основних засобів.

$$C_{А \text{ буд}} = 290304,0 \times 0,05 = 14515,2 \text{ грн.}$$

$$C_{А \text{ обл}} = 348364,8 \times 0,15 = 52254,7 \text{ грн.}$$

$$C_A = 14515,2 + 52254,7 = 66769,9 \text{ грн.}$$

4) $C_{пр}$, $C_{уст}$ – витрати на утримання та всі види ремонтів основних засобів в АТП

становлять за рік 10% від балансової вартості основних засобів:

$$C_{пр} + C_{уст} = 0,1 \times (290304,0 + 348364,8) = 63866,9 \text{ грн.}$$

5) $C_{ел}$ – витрати на електроенергію

- а) витрати електроенергії на силові потреби
- електроенергія технологічна:

$$P_{\text{СИЛ}} = N_{\text{обл}} \times \Phi_p \times K_z \times K_{\text{втр}} ;$$

де $N_{\text{обл}}$ – встановлена потужність двигуна, $N_{\text{обл}} = 3$ кВт ,

Φ_p – річний фонд робочого часу, $\Phi_p = 2070$ год,

K_z – коефіцієнт завантаження, $K_z = 0,85$,

$K_{\text{втр}}$ – коефіцієнт, що враховує втрати у мережі, $K_{\text{втр}} = 0,97$,

$$P_{\text{СИЛ}} = 3 \times 492,5 \times 0,85 \times 0,97 = 1218,2 \text{ кВт/год.}$$

- б) витрати електроенергії на освітлення:

$$P_{\text{ОСВ}} = N_{\text{обл}} \times \Phi_p \times K_{\text{ВІДК}}$$

де Φ_p – річний фонд роботи, (при однозмінній роботі 600-800 год.)

$N_{\text{обл}}$ – сумарна встановлена потужність світильників ,

$K_{\text{ВІДК}}$ – коефіцієнт відключень, $K_{\text{ВІДК}} = 0,85$;

$$P_{\text{ОСВ}} = N_{\text{обл}} \times 700 \times 0,85 = 0,35 \times 700 \times 0,85 = 208,25 \text{ кВт/ год}$$

$$N_{\text{обл}} = 4 \times 50 + 2 \times 75 = 350 \text{ Вт.}$$

Повна вартість електроенергії складе:

$$C_{\text{ЕЛ}} = (P_{\text{СИЛ}} + P_{\text{ОСВ}}) \times Ц ,$$

де $Ц$ – ціна за 1 кВт/год = 2,97 грн.

$$C_{\text{ЕЛ}} = (1218,2 + 208,25) \times 2,97 = 4236,6 \text{ грн.}$$

- 6) $C_{\text{ПАР}}$ – витрати на технологічну пару, воду, стиснене повітря, складають 16,1 грн. на одиницю ремонту, тобто при програмі $N = 197$ шт.

$$C_{\text{ПАР}} = 197 \times 16,1 = 3171,7 \text{ грн.}$$

- 7) $C_{\text{ПОБ}}$ – витрати на побутові потреби приймаються 508 грн. на одного робітника на рік:

$$C_{\text{ПОБ}} = 508 \times 1 = 508,0 \text{ грн.}$$

- 8) $C_{\text{ОП}}$ – витрати на опалення; приймаються з розрахунку 16 грн. на 1 м³ об'єму дільниці,

$$C_{\text{ОП}} = 16 \times 172,8 = 2764,8 \text{ грн.}$$

- 9) $C_{\text{ОХ.ПР}}$ – витрати на охорону праці, складають 200 – 250 грн. на одного працюючого:

$$C_{\text{ОХ.ПР}} = 1 \times 240 = 240,0 \text{ грн.}$$

- 10) $C_{\text{РАЦ}}$ – витрати на раціоналізацію; приймаються в межах 50 – 100 грн. на одного працюючого.

$$C_{\text{РАЦ}} = 1 \times 80 = 80,0 \text{ грн.}$$

- 11) $C_{\text{П-Т}}$ – поштово-телеграфні витрати, $C_{\text{П-Т}} = 50,0$ грн.;

- 12) $C_{\text{ІН}}$ – інші витрати, які становлять 3% від усіх попередніх статей.

Визначаємо загальну суму загальновиробничих витрат:

$$C_{ЗВ} = Z_{ІТП, МОП} + C_{Д.М} + C_A + C_{ПР} + C_{УТР} + C_{ЕЛ} + C_{ПАР} + C_{ПОВ} + C_{ОП} + C_{ОХ.П} + C_{РАЦ} + C_{П-Т} + C_{ІН}$$

$$C_{ЗВ} = (63360,0 + 1083,5 + 66769,9 + 63866,9 + 4236,6 + 3171,7 + 508,0 + 2764,8 + 240,0 + 80,0 + 50,0) \times 1,03 = 212315,3 \text{ грн.}$$

Загальногосподарські витрати:

$$C_{ЗГ} = (0,4 \dots 0,6) \times Z_{ІТП}$$
$$C_{ЗГ} = 0,5 \times 63360,0 = 31680,0 \text{ грн.}$$

Позавиробничі витрати :

$$C_{ПВ} = (0,05 \dots 0,1) \times Z_{ІТП}$$
$$C_{ПВ} = 0,075 \times 63360,0 = 4752,0 \text{ грн.}$$

Загальна сума накладних витрат в проектному періоді складе:

$$C_{НВ} = 212315,3 + 31680,0 + 4752,0 = 248747,3 \text{ грн.}$$

Повна собівартість усіх ремонтних робіт :

$$C_{ПОВ} = C_{ПРВ} + C_{НВ}$$
$$C_{ПОВ} = 119444,4 + 248747,3 = 368191,7 \text{ грн.}$$

Визначення прибутку

Прибуток рахують як різницю між вартістю валової продукції та її собівартістю:

$$\Pi = V_{\Pi} - C_{ПОВ}$$

де V_{Π} – вартість валової продукції, розрахована раніше.

В розрахунках використати вартість всієї валової продукції, яка становить – 557227,0 грн.

$$\Pi = 557227,0 - 368191,7 = 189035,3 \text{ грн,}$$

Коефіцієнт загальної економічної ефективності:

$$E_{ЗАГ} = \Pi : K_{ЗАГ}$$
$$E_{ЗАГ} = 189035,3 : 690923,8 = 0,27$$

Умова $E_{ЗАГ} \geq 0,14$ виконується.

Термін окупності капіталовкладень:

$$T_{\text{ЗАГ}} = K_{\text{ЗАГ}} : \Pi$$

$$T_{\text{ЗАГ}} = 690923,8 : 189035,3 = 3,7 \leq 7,14 \text{ років.}$$

Розраховані показники техніко-економічного обґрунтування модернізації шиномонтажної дільниці заносимо в таблицю.

Таблиця

Основні техніко-економічні показники шиномонтажної дільниці

№ з/п	Показники	Умовне позначення	Одиниці вимірювання	Значення показника
1.	Загальні капіталовкладення	$K_{\text{ЗАГ}}$	тис. грн.	690,9
2.	Загальна трудомісткість	$T_{\text{рм}}$	люд-год	492,5
3.	Вартість продукції	$V_{\text{п}}$	тис. грн.	557,2
4.	Кількість ремонтів коліс	$O_{\text{н}}$	шт.	197
5.	Фактична собівартість ремонтних робіт	$C_{\text{пов}}$	тис. грн.	368,2
6.	Прибуток	Π	тис. грн.	189,0
7.	Коефіцієнт загальної економічної ефективності	$_{\text{ЗАГ}}$		0,27
8.	Термін окупності капіталовкладень	$T_{\text{ЗАГ}}$	років	3,7

Таким чином, отриманий річний економічний ефект і невеликий строк окупності капітальних вкладень ($3,7 \text{ років} \leq 7,14 \text{ років}$) показує, що даний проект технічної модернізації шиномонтажної дільниці автотранспортного підприємства є економічно доцільним і може бути впроваджений у реальне виробництво.

ПОРЯДОК ПОДАННЯ ЗВІТУ ТА ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Звіт про самостійну роботу подається викладачу у терміни згідно з графіком навчального процесу. Оголошення стосовно дедлайнів здачі виконаної самостійної роботи оприлюднюються на сторінці даної дисципліни на платформі MOODLE за календарем.

Вчасне та якісне виконання самостійної роботи оцінюється до 20 балів (за блоками, відповідно, 5 та 15 балів). Оцінювання виконаних завдань здобувачів вищої освіти проводиться шляхом практичної перевірки самостійної роботи та опитування.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

Дотримання академічної доброчесності студентами реалізовується шляхом особистого самостійного виконання практичних завдань, виконання самостійної роботи, дотриманням авторського права, достовірності виконаних досліджень.

Пропагування принципів академічної доброчесності в НУВГП передбачається відповідними документами, зокрема Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату в НУВГП, Кодексом честі студента.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна рекомендована література

1. Біляк Т. О., Бірюченко С. Ю., Бужимська К. О. Основи підприємництва : підручник. Житомир : ЖДТУ, 2019. 493 с.

URL: https://nung.edu.ua/files/attachments/osnovi_pidp_bilyak_ta_insh.pdf

2. Бойчик І. М. Економіка підприємства : підручник. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.

3. Іванілов О. С., Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємств автомобільного транспорту : підручник для студентів вищих навч. закладів. Харків : ФОП Бровін О. В., 2017. 632 с.

Допоміжна рекомендована література

4. Балацький Є. О., Дутченко О. М., Шамота Г. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. 154 с.

5. Бізнес-план автокомплексу. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/biznes-plan/Biznes-plan-avtokompleksa>

6. Васильєва Л. М. Поняття і сутність підприємництва.
URL: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/chem_biol/Vddau/2010_1/pdf/38.pdf

7. Гой І. В., Смелянська Т. П., Основи підприємницької діяльності : навчально-методичний посібник. Хмельницький, 2012. 245 с.

8. Дмитрієв І. А., Іванілов О. С., Шевченко І. Ю., Кирчата І. М. Економіка підприємств автомобільного транспорту : навч. посіб. для самостійної роботи та поточного контролю знань студентів закладів вищої освіти. Харків : ФОП Бровін О. В., 2018. 308 с.

9. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій : навч. посіб. / за ред. С. Ф. Покропивного ; КНЕУ. К. : КНЕУ, 2000. 328 с.

10. Економіка підприємства : підруч. / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. К. : КНЕУ, 2006. 528 с.

11. Колесник Т. М., Демидова О. С., Колесник Д. А. Історія розвитку підприємництва. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2013-1_0-pages-332_334.pdf
12. Луценко І. В. Економіка підприємства: теорія і практика : навчальний посібник. 2017. 128 с.
13. Примак Т. О. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ : МАУП, 2017. 108 с.
14. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Каравела, 2014. 586 с.

Інформаційні ресурси

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003, № 436-IV : Редакція від 19.01.2012. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>
2. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 р. №2344-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>
3. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД) ДК 009:2005, ДК 009:2010. URL: <http://search.ligazakon.ua>
4. Класифікатор організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004. URL: <http://search.ligazakon.ua>
5. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>.
6. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/2243>.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція станом на 03.02.2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-VI>
8. Про інвестиційну діяльність (із змінами) : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII (Редакція станом на 06.12.2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/%201560-12#Text>
9. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 31.01.2012. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2nsf/link1/JF73M001.html
10. Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. Розпорядження Кабінету міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250167535>
11. Інформаційні ресурси у електронному репозиторії Національного університету водного господарства та природокористування. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/>
12. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6). URL: <http://www.lib.rv.ua/>

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Кафедра економіки підприємства і міжнародного бізнесу**

**САМОСТІЙНА РОБОТА
(ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ)
з навчальної дисципліни
«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ АВТОМОБІЛЬНОГО
ТРАНСПОРТУ»
спеціальності «Автомобільний транспорт»**

Виконав:

студент _____ курсу _____ групи

Перевірила:

доцент, к.е.н. Костриченко В.М.

Рівне – 202__